

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO,
DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE

SMERNICE
ZA IZDELAVO IZJAVE O VARNOSTI
Z OCENO TVEGANJA ZA KMETE

Copyright Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

Vse pravice zadržane. Smernic ni dovoljeno razmnoževati brez predhodnega pisnega dovoljenja Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

331.45:63

SMERNICE za izdelavo izjave o varnosti z oceno tveganja za
kmete. - Ljubljana : Ministrstvo za delo, družino in socialne
zadeve, 2006

ISBN-10 961-6471-11-2

ISBN-13 978-961-6471-11-4

229930240

KAZALO

Uvod	4
Kaj je Izjava o varnosti z oceno tveganja?	5
Kaj mora vsebovati Izjava o varnosti z oceno tveganja?	5
Kdo ima dostop do vaše Izjave o varnosti z oceno tveganja?	7
Kaj storiti s pripravljeno Izjavo o varnosti z oceno tveganja?	7
Izdelava izjave o varnosti z oceno tveganja za vašo kmetijo	8
1. korak: (oziroma zadnji korak): Priprava Izjave o varnosti (listina).....	8
2. korak: Opredelitev nevarnosti, vključno z nevarnimi aktivnostmi	11
3. korak: Izvedite oceno tveganja	12
4. korak: Določite in izvedite preventivne/kontrolne ukrepe	13
5. korak: Zabeležite vaše ugotovitve	14
6. korak: Revizija Izjave o varnosti z oceno tveganja	14
Primeri kot pomoč za izdelavo vaše Izjave o varnosti z oceno tveganja.....	15
Uporaba traktorjev in strojev ter vzdrževanje.....	15
Živinorejske aktivnosti	17
Uporaba in vzdrževanje kmetijskih objektov	18
Vprašanja glede zdravja pri delu vključno z dvigovanjem.....	19
Uporaba in vzdrževanje delovne opreme	20
Splošen dostop in transport	22
Električni tok	23
Kemične snovi - skladiščenje in uporaba: Požar/eksplozija	24
Otroci in varnost	25
Druga področja in nevarne aktivnosti	26

UVOD

Večina kmetov se dobro zaveda strojnih in ročnih opravil, pri katerih je že kdaj prišlo do nezgod na kmetijah. Med kmeti krožijo zgodbe o tej ali oni nezgodi, ki je imela za posledico težko poškodbo ali celo smrt. Statistični podatki kažejo, da se na splošno na kmetijah vsako leto ponavljajo enake vrste nezgod. Takšne nezgode so predvidljive in običajno preprečljive. Na žalost se vse preveč kmetov bolj zanaša na srečo kot pa na primerno ravnanje, s katerim bi se izognili nezgodam.

Veliko kmetov je sposobnih pripraviti celovito in uporabno Izjavo o varnosti z oceno tveganja, vendar pa se pri nekaterih kmetijah utegne pojaviti potreba po pomoči zunanjih strokovnjakov, in sicer podjetij, ki imajo dovoljenje za opravljanje strokovnih nalog varnosti pri delu. Ta podjetja so dovoljenje dobila od Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Priprava in zlasti izvajanje Izjave o varnosti z oceno tveganja za vašo kmetijo bo bistveno zmanjšala verjetnost nezgod.

Tako kot vsi drugi delodajalci in druge samozaposlene osebe, morajo tudi kmetje v skladu z Zakonom o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 56/99 in 64/01) in Pravilnikom o načinu izdelave izjave o varnosti z oceno tveganja (Uradni list RS, št. 30/00):

- opredeliti nevarnosti in oceniti tveganja na njihovih kmetijah ter
- pripraviti pisno Izjavo o varnosti z oceno tveganja z opredeljenimi ukrepi in viri za zagotavljanje varnosti in zdravja oseb na kmetiji.

To izjavo je treba dopolnjevati in popravljati ob vsaki novi nevarnosti in spremembi ravni tveganja (na primer novi stroji, nova opravila).

Smernice so oblikovane kot osnovni napotki kmetom pri pripravi Izjave o varnosti z oceno tveganja. Za podrobnejše informacije se lahko obrnete na Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in na Inšpektorat Republike Slovenije za delo. V primeru, da boste potrebovali tudi pomoč pri izdelavi Izjave o varnosti z oceno tveganja, se lahko obrnete na organizacije, ki imajo dovoljenje za delo za izvajanje strokovnih nalog varnosti pri delu.

Vendar bodite pozorni. Tudi, če Izjavo o varnosti z oceno tveganja izdela zunanji izvajalec, ste vi še vedno enako odgovorni za varnost in zdravje pri delu, kot če bi to izjavo naredili sami.

Kaj je Izjava o varnosti z oceno tveganja?

Izjava o varnosti je program v pisni obliki, ki je namenjen preprečevanju izpostavljanja nevarnosti poškodbe ali obolevanja za vse, ki delajo na kmetiji ali na katere bi lahko to delo učinkovalo. Zakon o varnosti in zdravju pri delu določa, da mora vsak delodajalec izdelati Izjavo o varnosti z oceno tveganja in izvajati ukrepe iz te izjave.

Zakon pravi, da je delodajalec oseba, ki na podlagi pogodbe o zaposlitvi zaposluje delavca.

Kot delodajalec se šteje tudi kmet, ki sam ali s člani svojih gospodarstev oziroma z družinskimi člani opravlja kmetijsko dejavnost kot edini ali glavni poklic in ne zaposluje drugih oseb.

Torej, če ste kmet, ki sam ali s člani gospodarstev oziroma družinskimi člani opravljate dejavnost kot edini ali glavni poklic, ali če ste kmet, ki zaposluje delavce, morate izdelati Izjavo o varnosti z oceno tveganja.

Upoštevanje ukrepov Izjave o varnosti z oceno tveganja (če bo ta dobro izdelana) bo zelo verjetno pomagalo zmanjšati obseg nezgod na vaši kmetiji.

Kaj mora vsebovati Izjava o varnosti z oceno tveganja?

Vsebina Izjave o varnosti z oceno tveganja je določena z Zakonom o varnosti in zdravju pri delu, podrobneje pa s Pravilnikom o načinu izdelave izjave o varnosti z oceno tveganja. Ta dva predpisa lahko dobite tudi na spletni strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in sicer:

http://www.mdds.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi/

Izjava o varnosti z oceno tveganja mora vsebovati:

- opredelitev načina zagotavljanja varnosti, zdravja in dobrega počutja vseh, ki delajo na vaši kmetiji;
- oceno tveganja;
- podrobnosti o izvedenih ukrepih za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu, vključno z vašo zavezanostjo, da boste upoštevali predpisane obveznosti;
- opredelitev potrebnega sodelovanja vaših delavcev pri vprašanih glede varnosti in zdravja pri delu na vaši kmetiji;

- podatke o osebah, ki jih imenujete kot osebe, odgovorne za varnost in zdravje delavcev na vaši kmetiji (če ta odgovorna oseba niste vi sami). Gre torej za organogram oseb, odgovornih za varnost in zdravje pri delu na vaši kmetiji.;
- varnostne in zdravstvene ukrepe, ki jih in jih boste izvajali glede upoštevanja navodil za uporabo delovne opreme (traktorjev, kombajnov in drugih strojev ter orodja), glede uporabe skupnih prostorov, glede rokovanja z nevarnimi snovmi, glede ravnanja z živino, usposabljanja za varno in zdravju neškodljivo delo, zdravstvenih pregledov, prve pomoči, ukrepanja v primeru izrednih okoliščin in podobno.

Ocenjevanje tveganja obsega:

- opredelitev nevarnosti,
- opredelitev delovnih mest in delavcev, ki so izpostavljeni tveganju,
- ocenitev ravni oziroma stopnje tveganja,
- določitev potrebnih ukrepov za preprečevanje tveganja oziroma zmanjševanja tveganja,
- revizijo v primeru sprememb tehnoloških postopkov in ob uvajanju novih tehnologij.

Kdo ima dostop do vaše Izjave o varnosti z oceno tveganja?

Vse delavce (vključno z družinskimi člani) je treba seznaniti z vsebino Izjave o varnosti z oceno tveganja. Vsi, ki delajo na vaši kmetiji, morajo imeti tudi dostop do tega dokumenta. Poleg tega pa je treba na ustrezno vsebino opozoriti tudi druge osebe na kmetiji, ki so lahko izpostavljene možnim tveganjem za varnost in zdravje pri delu. Tudi te osebe morajo biti seznanjene s potrebnimi varnostnimi ukrepi. Te osebe so lahko na primer obiskovalci, delavci, ki delajo pri pogodbenikih in drugi.

Inšpektor za delo lahko med inšpekcijskim pregledom kmetije preveri vašo Izjavo o varnosti z oceno tveganja. Če ugotovi, da izjava ni dovolj dobro izdelana, lahko od vas zahteva popravek. V primeru, da Izjave o varnosti z oceno tveganja niste izdelali oziroma je ta zelo slabo pripravljena, sledi precejšnja denarna kazen.

Kaj storiti s pripravljeno Izjavo o varnosti z oceno tveganja?

Izjava o varnosti z oceno tveganja je živ dokument, ki mora odražati spremembe na kmetiji, kot so na primer nova strojna oprema ali uvedba novih delovnih postopkov. Izjava o varnosti ni nekaj, kar se enkrat naredi, da zadostimo zakonskim zahtevam, nato pa se nanjo pozabi. Dosledno upoštevanje tega dokumenta pomeni, da kmet skrbi za varnost in zdravje ljudi, ki delajo na njegovi kmetiji.

Izjavo o varnosti z oceno tveganja je treba pregledati vsaj enkrat letno, kmet pa naj jo hrani na domu.

IZDELAVA IZJAVE O VARNOSTI Z OCENO TVEGANJA ZA VAŠO KMETIJO

V nadaljevanju je nekaj napotkov in primerov za pomoč pri izdelavi in izvajanju vaše Izjave o varnosti z oceno tveganja.

Izvedite naslednje korake:

1. korak:

(oziroma zadnji korak):

Priprava Izjave o varnosti (listina)

POMEMBNO:

Izjava o varnosti temelji na postopku ocenjevanja tveganja (ugotovitvi možnih vrst nevarnosti in škodljivosti na delovnem mestu in v delovnem okolju ter oceni tveganja za nastanek poškodb in zdravstvenih okvar). Zato naj delodajalec - kmet sestavi in podpiše Izjavo o varnosti (listino) po končanem ocenjevanju tveganja in izvedenih preventivnih/kontrolnih ukrepih - kot zadnji korak.

Izjava o varnosti (listina, deklaracija, prva stran) je listina, s katero delodajalec-kmet pisno izjavi, da izvaja vse ukrepe za zagotovitev varnosti in zdravja pri delu, glede preprečevanja nevarnosti in tveganja pri delu, obveščanja in usposabljanja delavcev, dajanja navodil, ustrezne organiziranosti ter zagotavljanja potrebnih materialnih sredstev v ta namen.

Ocena tveganja je sestavni del izjave o varnosti.

Izjava o varnosti naj se začne s podrobno opredelitvijo vaše zavezanosti za ureditev takega delovnega mesta, ki bo čim bolj varno in zdravju neškodljivo. Podrobno navedite, kako boste z izjavo opozarjali delavce, pogodbenike in obiskovalce.

Primer Izjave o varnosti (deklaracija, listina) _____

IZJAVA O VARNOSTI Z OCENO TVEGANJA

Naziv kmetije:

Naslov:

Namen te izjave o varnosti je zmanjševanje tveganj za poškodbe in okvare zdravja pri delu na naši kmetiji. Izjavljam, da bom izvajal vse obveznosti v smislu preventive in v skladu z določili Zakona o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 56 in 64/01). Zagotovil bom vsa potrebna sredstva za izvedbo varnostnih ukrepov, varnostno opremo, informacije, usposabljanje in nadzor, ki so potrebni za varovanje pred tveganji.

Ta izjava bo na razpolago pri nas. Zagotovil bom, da bodo vsi, ki delajo na moji kmetiji, seznanjeni z vsebino te Izjave. Podrobno jih bom seznanil z nevarnostmi in tveganji pri delu ter ukrepi za zagotovitev varnosti in zdravja pri delu.

Po potrebi bom izjavo dopolnil in jo preverjal vsaj enkrat na leto.

Izjava o varnosti z oceno tveganja bo v skladu s predpisi v vsakem času na razpolago inšpekciji dela.

Ocena tveganja je sestavni del te izjave.

Datum:

Podpis:

V prilogi IV Pravilnika o načinu izdelave izjave o varnosti z oceno tveganja so navedene tudi tabele, ki služijo kot napotek, kaj je treba upoštevati pri izdelavi ocene tveganja.

Za različne nevarnosti, kot so stroji, požar – eksplozije, kemikalije, elekrika, živina, transport, dvigovanje lahko naredite tabelo z naslednjo vsebino:

NEVARNOSTI	TVEGANJE	VARNOSTNI UKREPI	DATUM IZVEDBE

Nekaj napotkov, kakšno vsebino je treba vstaviti v te tabele, je zapisanih v nadaljevanju.

2. korak:

Opredelitev nevarnosti, vključno z nevarnimi aktivnostmi

Nevarnost je vse (okolščina ali stanje), kar lahko ogrozi ali poškoduje delavca oziroma okvari njegovo zdravje. Pri svojem delu se boste soočili z mnogimi nevarnostmi, ki so povezane z vašo kmetijsko dejavnostjo. Morda ste v preteklosti že doživeli nezgodo ali pa ste se ji večkrat za las izognili - ugotovite s tem povezane nevarnosti.

Nekatere nevarnosti so očitne, kot na primer nezavarovani gibljivi deli strojev, delo na višini, rezervoarji za gnojnico-gnojevko (utopitev, plini) ali nadglavni električni vodi. Manj očitne, vendar pa vzrok številnih nezgod, so nevarnosti, ki jih predstavljajo zanemarjena dvorišča, delavnice in podobno ter slabo vzdrževanje strojne opreme. Tudi pri novih in dobro opremljenih strojih se pojavljajo z njimi povezana tveganja. Preverite varnostne napotke, ki so navedeni v navodilih proizvajalca.

Upoštevati je treba tudi kmetijske aktivnosti, ki bi lahko bile vzrok za okvaro zdravlja. V primeru nekaterih nevarnosti, na primer prevelikega hrupa, lahko pretečejo meseci ali celo leta, preden se lahko ugotovi vrsto poškodbe. S kmetovanjem povezana pljučna obolenja, bruceloza, leptospiroza in toksoplazmoza so le nekatere od resnejših bolezni, ki se pojavljajo pri kmečki populaciji.

Sprehodite se po kmečki posesti (dvorišču) in preverite vse vidike kmetije. Ker se lahko delovno mesto ali delovni postopki z letnimi časi spreminjajo, si med letom oglejte aktivnosti v različnih mesecih. Pri prepoznavanju nevarnosti je koristno, da najprej zabeležite različne aktivnosti, nato pa z njimi povezane nevarnosti ali tveganja. Prezrite nepomembne stvari in se osredotočite na pomembne (velike) nevarnosti, ki bi lahko povzročile poškodbo ali okvaro zdravlja.

Obravnavati morate tudi "zunanost kmetije" (njive, ki so oddaljene, pot do njih itd.) in katera koli druga delovišča, ki jih nadzorujete. Po potrebi skicirajte načrt kmetije. Skica vam bo pomagala pri označevanju nevarnosti itd.

3. korak:

Izvedite oceno tveganja

Pri obstoju nevarnosti (ali nevarne aktivnosti) je naslednji korak določitev verjetnosti, da bi lahko prišlo do poškodb, in njihovih posledic oziroma resnosti poškodb. Tveganje je torej odvisno od verjetnosti za nastanek poškodbe (ali okvare zdravja) in resnosti poškodbe (ali okvare zdravja). Nato se odločite, ali ste sprejeli dovolj preventivnih ukrepov, ali pa bi morali storiti še več za preprečitev poškodb ali okvare zdravja. Pri ocenjevanju tveganja se vedno pojavljajo težave, zato je treba pri vsaki aktivnosti kot merilo vedno upoštevati načela najboljše prakse.

Tveganje je odvisno od mnogih, pogosto povezanih okoliščin. Pomagajte si z naslednjimi vprašanji:

- Ali je kdorkoli izpostavljen nevarnosti? Kdo je izpostavljen? Otroci? Delavci?
- Ali obstaja možnost, da nevarnost povzroči poškodbo? Kako resna je lahko ta poškodba?
- Ali dovolj dobro poznate nevarnost in veste kaj lahko povzroči?
- Ali je tveganje pod ustreznim nadzorom (kontrolno)?
- Kakšno usposabljanje je bilo zagotovljeno?
- Ob spremembi delovnih postopkov ali uvajanju "novih" strojev je treba oceniti tudi zgoraj navedene postavke.

4. korak:

Določite in izvedite preventivne/kontrolne ukrepe

Verjetno imate nekatere varnostne ukrepe že izvedene. Ocena tveganja vam bo pokazala, ali so ti ukrepi ustrezni, ali pa morate storiti še kaj. Podrobno opredelite potrebna usposabljanja na področjih kot so ročna opravila, škropljenje, uporaba terenskih vozil (traktorjev, kombajnov) itd. Če je le možno, je treba tveganja odpraviti. Vendar pa to vedno ne bo izvedljivo, tako da boste morali določiti način, kako zmanjšati tveganje za poškodbo ali okvaro zdravja.

Nekateri splošni načini zmanjšanja ravni tveganja so:

- odpravite oziroma obvladajte tveganje pri viru (npr. namestite varovalo nad nevarnim delom pogonske gredi – nad kardanskim zglobom pri traktorju);
- zamenjajte nevarno z nečim manj nevarnim (npr. nadomestite plemenskega bika z umetnim osemenjevanjem, uporabite manj nevarne snovi);
- poskrbite za usposabljanje in nadzor,
- dajte prednost ukrepom, ki varujejo vse delavce, in ne samo enega (npr. varujte pred hrupom tako, da zmanjšate hrup na stroju s protihrupnimi oblogami, namesto da daste delavcem čepke za ušesa)
- zagotovite informacije (označite vse, kar je nevarno, t.j. namestite opozorilne napise ob nevarne točke (npr. nadglavni električni vodi, nevarne snovi, gnojnica itd.)),
- zagotovite osebno varovalno opremo (npr. naušniki, čepki, varovalna očala, rokavice, ustrezni čevlji in oblačila). Osebno varovalno opremo uporabljajte le kot zadnje možno sredstvo, po tem ko ste v celoti proučili vse druge možne načine odpravljanja tveganja in naredili vse, kar je bilo v vaši moči, da bi tveganja zmanjšali na drug način.

Podrobno opredelite potrebno sodelovanje delavcev in drugih, ki delajo na kmetiji, imena odgovornih oseb, posvetovalne postopke in razpoložljive informacije. Uvesti boste morali tudi sistem stalnega spremljanja oziroma preverjanja izvajanja ukrepov.

Ne pozabite, da ste **VI** odgovorni za zagotavljanje izvajanja ukrepov za varnost in zdravje pri delu.

5. korak:

Zabeležite vaše ugotovitve

Zabeležite pomembnejše nevarnosti in najvažnejše zaključke vaše ocene tveganja. Seznanite vse, ki delajo na vaši kmetiji z Izjavo o varnosti z oceno tveganja, poudarite pa predvsem tiste nevarnosti in tveganja, ki lahko najbolj ogrozijo varnost in zdravje pri delu. Predvsem pa jih morate seznaniti z varnostnimi in zdravstvenimi ukrepi.

Sproti beležite, kaj se dogaja na vaši kmetiji glede varnosti in zdravja pri delu. To boste lahko kasneje uporabili pri reviziji vaše Izjave o varnosti z oceno tveganja.

6. korak:

Revizija Izjave o varnosti z oceno tveganja

Redno preverjajte Izjavo o varnosti z oceno tveganja. Lahko pride do uvedbe novega delovnega postopka, novega stroja ali kemične snovi. Morda ste se začeli ukvarjati na primer z rejo novih živali, ki jih do sedaj še niste redili. Morda se je spremenila zakonodaja ali standardi. Morda se je povečalo ali zmanjšalo število vaših delavcev oziroma so nastale takšne spremembe pri zamenjavi delavcev na delovnih mestih, ki vplivajo na varnost in zdravje pri delu. Morda so se zamenjale osebe, ki so odgovorne za posamezne ukrepe glede varnosti in zdravja pri delu.

Revizija vam bo pomagala preveriti učinkovitost vaših varnostnih in zdravstvenih ukrepov.

Primeri kot pomoč za izdelavo vaše Izjave o varnosti z oceno tveganja

Kmetije se med seboj zelo razlikujejo. Na vsaki kmetiji lahko zasledimo nevarnost in z njo povezano tveganje, ki je značilno samo za to kmetijo. Pomembno je, da vašo oceno tveganja ne naredite samo na osnovi primerov, ki so v teh smernicah. Ti napotki naj vam služijo samo kot pomoč (osnovne smernice) pri pripravi ocene tveganja.

Sledijo primeri splošnih nevarnosti/tveganj, ki so prisotne na večini kmetij. Opredelite nevarnosti in nevarne aktivnosti, ki so povezane z vsako skupino.

Uporaba traktorjev in strojev ter vzdrževanje

Navedite vse stroje, ki jih uporabljate, vključno s traktorji. Opredelite (identificirajte) vse nevarnosti in nevarne aktivnosti in ocenite z njimi povezana tveganja. Pomembno je, da upoštevate, da je možno traktorje uporabljati za različne namene. Pri obravnavanju aktivnosti se usmerite predvsem na tiste aktivnosti, ki so nevarne, npr. upravljanje hidravličnih krmilnih sredstev na zadnjem delu traktorja, priključevanje priključkov na traktor, prevažanje potnikov itd.

Ali lahko pride o nezgode zaradi odsotnosti ustreznih varoval? Ali je oprema ustrezno vzdrževana ali popravljena? Določite, kdo je odgovoren za preverjanje in vzdrževanje delovanja delovne opreme (strojev).

Ste preverili metode za izvajanje popravil?

Ste preverili, če stroji delujejo na varen način?

Kako je z varnostjo v primeru, ko traktor s priključkom ali brez zapelje vzvratno?

Določite, kako boste odpravili oziroma obvladali tveganja.

Ali je ste poskrbeli za ustrezno usposabljanje?

Ali so na voljo ustrezna navodila za upravljanje strojev (tudi traktorjev)?

Primeri za traktor:

Nevarna aktivnost in z njo povezano tveganje	Kontrolni ukrepi
Traktor 1) Uporaba kardanskega zgloba - gredi (PTO) med traktorjem in priključkom – visoka raven tveganja – ujetje, zmečkanje (nezgoda s smrtnim izidom ali hujšo poškodbo).	1) Zagotovil bom, da bo preko kardanskega zgloba vedno nameščeno ustrezno varovalo.
2) Upravljanje hidravličnih krmilnih sredstev na zadnjem delu traktorja – visoka raven tveganje za zmečkanje.	2) Zagotovil bom, da se upravljanje hidravličnih krmilnih sredstev nikoli ne bo izvajalo na zadnjem delu traktorja.
3) Prevažanje drugih oseb v ali na traktorju – tveganje, da potnik pade iz/z traktorja.	3) Nobena oseba (razen voznik) se ne sme prevažati na tem traktorju (sedež ni na voljo).

Živinorejske aktivnosti

Oglejte si nevarnosti pri aktivnostih, ki so povezane z živinorejsko dejavnostjo: pomoč pri otelitvi, odstranitev rogov pri teletih, izločanje goveda, kastracija itd. Navedite uporabo potrebnih pripomočkov in način varne izvedbe delovnih nalog.

Preverite objekte, kjer se nahajajo biki. Opišite sistem dela za ravnanje z biki. Ali ima bik nosni obroček in verigo? Kdo je zadolžen za pašo črede? Ali bo bikom dovoljeno gibanje s čredo v času paritvene sezone? Uporabljate opozorilne znake?

- Stanje pripomočkov za ravnanje z živino – molža, dovolj prostora v objektih itd.
- Opišite postopke za varen transport živine.
- Preverite postopke za ravnanje z drugo živino - ovni, krave, telice, merjasci, svinje itd.

Primeri živinorejskih aktivnosti

Nevarna aktivnost in z njo povezano tveganje	Kontrolni ukrepi
Bik... 1) Vstopanje v obor za bike zaradi krme/stelje - tveganje napada in poškodbe.	1) Nihče ne sme vstopiti v bivališče, razen če bik ni obrzdan- ustrezno privezan.
2) Privod krav za molzenje, če se bik giblje s čredo - tveganje napada in poškodbe v ogradah.	2) Zagotovil bom, da bo veriga pritrjena na bikov obroček, ko bo zunaj s kravami.
Prašiči 1) Premeščanje plemenskih prašičev (zlasti merjascev) - tveganje ran na nogah zaradi ugriza in zmečkanja	1) Opazujte merjasca/svinjo in se ne obračajte proč. 2) Vedno uporabite ustrezne pripomočke za premik.

Uporaba in vzdrževanje kmetijskih objektov

(delo na višini), skladiščenje gnojnice-gnojevke in praznjenje/mešanje

Pri ravnanju z gnojnico-gnojevko lahko pride do nezgod s smrtnim izidom - zadušitev zaradi strupenih plinov; utopitev v jaških/rezervoarjih. Padci z objektov, padci skozi lomljive strehe, padci z bal itd. lahko privedejo do hudih poškodb. Tako za neizkušene kot tudi za izkušene delavce so lahko vzdrževalna dela na objektih ali rušenja nevarna. Preverite stabilnost (poškodovanih) zidov.

Prav tako preverite naslednje:

- stanje lestev in način njihove pričvrstitve,
- dostop do podstrešij, nezavarovane stopnice,
- ali je postavljen oder za delo na višini?
- pazite na možne nevarnosti v bližini nadglavnih električnih vodov (pri prikolicah –prekucnikih itd.)

Uporaba in vzdrževanje kmetijskih objektov - (delo na višini) - shranjevanje gnojnice-gnojevke in praznjenje/mešanje - *primeri*:

Nevarna aktivnost in z njo povezano tveganje	Kontrolni ukrepi
1) Delo na strehi objektov, ki imajo streho iz lomljivega materiala (objekti, kjer so breje svinje, mladi prašički, teleta itd.)- tveganje padca skozi lomljiv strešni material	1) Zagotovil bom, da nihče ne bo delal ali hodil neposredno na lomljivi strehi, razen v primeru namestitve in uporabe premostitvenih desk.
2) Upravljalvec meša ali izpušča gnojnico-gnojevko iz bazena - veliko tveganje padca v 2 - metra globok bazen	2) Zagotovil bom, da delovanje mešalnika nikoli ne bo brez nadzora. Preprečil bom dostop do nevarnih delov.

Vprašanja glede zdravja pri delu vključno z dvigovanjem (ročnim premeščanjem)

Sestavite seznam nevarnosti za zdravje pri delu na vaši kmetiji.

Do obolenja lahko pride zaradi (primeri):

- izpostavljanja sporam v prostorih za gojitev gob ali pri ravnanju s prašno krmo, vključno s senom,
- nepravilnega dvigovanja ali nošnje,
- izpostavljanja hrupu v svinjaku med krmljenjem,
- izpostavljanja nevarnim kemičnim snovem med škropljenjem,
- bolezni zaradi prenašanja okužbe z živali na ljudi (zoonoze),
- npr. leptospiroza (tudi Weilsova bolezen) od okužene podgane ali urina govedu, bruceloza itd.

Vprašanja glede zdravja pri delu vključno z dvigovanjem (ročnim premeščanjem)
- primeri:

Nevarna aktivnost in z njo povezano tveganje	Kontrolni ukrepi
1) Tveganje vdihavanja prašnih spor, ki lahko povzročijo pljučna obolenja (kmetova pljuča)... nezmožnost nadaljnega opravljanja fizičnega dela.	1) Zagotovil bom uporabo industrijskega nakladalnika za premeščanje prašnega materiala in uporabo ustrezne maske za varovanje pred prašnimi delci

Uporaba in vzdrževanje delovne opreme

(pritrjena oprema, orodje, postavitve in popravilo ograj)

Pritrjena delovna oprema lahko vključuje naslednje: valjar/drobilnik za koruzo, nadomestni generator, črpalko za mleko, namizne vrtalnike itd. Na vsak način pripravite seznam vseh tovrstnih strojev oziroma opreme in z njimi povezanih nevarnih aktivnosti. Ocenite tveganja in natančno navedite način njihovega obvladovanja.

Nezgode lahko med drugim vključujejo naslednje (primeri):

- pomanjkljiv red in čistoča - spotikanje in padci,
- nezgode s hudimi posledicami pri uporabi električnega orodja, varilnikov itd.,
- neustrezna (odstranjena) varovala in varnostne naprave na strojih in orodjih;
- poškodbe oči pri uporabi orodij za postavljanje ograj (odletavanje koščkov žice),
- poškodbe kože zaradi kurilnega olja in akumulatorske kisline.

Preverite popravila in vzdrževanje strojev na kmetiji – npr. dvigalke in osni podstavki (razpoložljivost in stanje). Navedite način izvedbe povezanih nevarnih opravil.

Preverite orodje in opremo, ki ju uporabljate pri popravilu ograj. Gre za visoko raven tveganja poškodbe oči.

Ali je uporaba verižne žage dovoljena le usposobljenim delavcem?

Ali se v delavnici nahaja gasilni aparat?

Uporaba in vzdrževanje delovne opreme - *primeri*:

Nevarna aktivnost in z njo povezano tveganje	Kontrolni ukrepi
1) Delo pod stroji, vozili, prikolicami itd. - tveganje okvare na opremi/zrušitev – tveganje za zmečkanje, smrt.	1) Pred uporabo bom vedno preveril delovanje dvigalke. 2) Obvezna uporaba osnih podstavkov pred začetkom dela. Dovoljena obremenitev nikoli ne sme biti prekoračena.

Splošen dostop in transport

Dostop - preverite vse dostopne točke.

Pazite na naslednje:

- dostop in izhod v vseh objektih na kmetiji in na kmečkih dvoriščih, vodenje živine po javnih cestah, premikanje velikih strojev po cestah,
- ali imate cisterne za melaso oziroma sirotko? Kako poteka notranje čiščenje (strupeni plini, pomanjkanje zraka)? Na kakšen način so podprte cisterne?

Navedite, kako boste nadzorovali vse nevarnosti in kdo je odgovoren. Nevarne stopnice, dostopne poti, hodniki, lestve do silosov za žito itd.?

Splošen dostop in transport - *primeri*:

Nevarna aktivnost in z njo povezano tveganje	Kontrolni ukrepi
Vožnja skozi glavna vrata na dvorišče in iz dvorišča - tveganje prometne nesreče zaradi nasprotnega prometa na glavni cesti in omejene vidljivosti.	Zagotovil bom, da se okoli vrat zaradi slabe vidljivosti poreže živa meja. Zagotovil bom ustrezno vzdrževanje opozorilnih znakov na cesti. Pred izhodom iz dvorišča bo voznik uporabil trobilo - hupo.

Električni tok

Delo pod nadglavnimi električnimi vodi in neprimerna uporaba prenosne opreme s kablenskimi podaljški so glavni razlogi za smrt zaradi električnega toka na kmetijah. Ugotovite nevarnosti pri električnih napeljavah, pri čemer boste morda potrebovali pomoč usposobljenega električarja. Ali so vaše instalacije ustrezne in dobro vzdrževane?

Vse vtičnice na vaši kmetiji morajo biti opremljene s tokovnimi zaščitnimi stikali z diferenčnim tokom 30mA. Testirati jih morate redno, to je enkrat mesečno. Kdo je odgovoren?

Opišite varnostni postopek za uporabo generatorja.

Ali se na kmečkem dvorišču oziroma v bližini njiv nahajajo nadglavni električni vodi?

Električni tok - primeri:

Nevarna aktivnost in z njo povezano tveganje	Kontrolni ukrepi
Uporaba gospodinjskih vtičnic v delavnici - tveganje električnega udara - smrt	Zagotovil bom, da bo vse vtičnice pregledal usposobljeni električar. Vse obstoječe vtičnice bodo nadomeščene z industrijskimi vtičnicami, ki bodo opremljene s tokovnimi zaščitnimi stikali z diferenčnim tokom 30mA.

Kemične snovi - skladiščenje in uporaba: Požar/eksplozija

Vdihavanje, požiranje ali kožna absorpcija škodljivih (nevarnih) snovi.
Oškropitev obraza ali telesa s koncentriranimi kemikalijami.
Zastrupitev zaradi stika z organsko-fosfornimi kopelmi.

Pripravite seznam vseh škodljivih kemičnih snovi, ki jih uporabljate. Kako naj bi jih uporabljali varno? Morda obstaja kakšna podobna snov, ki je manj škodljiva? Ali so vse posode opremljene z oznakami z varnostnimi informacijami o skladiščenju in uporabi?

Ali imate za vse snovi varnostne liste, kjer lahko preberete, kako škodljiva je posamezna snov?

Ne pozabite na čistila, dodatke za silažo(kislina) itd. Navedite zahtevano in zagotovljeno osebno varovalno opremo.

Ogenj iz vročih izpušnih cevi, napake na električni napeljavi, cigaretni ogorki, pokvarjeni grelci in luči itd.

Neustrezno sušenje sena - samovžig. Skladiščenje vseh vnetljivih materialov, bencina itd.

Eksplozije.

Kemične snovi - skladiščenje in uporaba: Požar/eksplozija - *primeri*:

Nevarna aktivnost in z njo povezano tveganje	Kontrolni ukrepi
Lahek dostop otrok do skladišča s kemikalijami - tveganje zastrupitve za otroke	Obstoječo ključavnico bom nadomestil z novo. Skladišče bo vedno zaklenjeno, ko ne bo nadzorovano.
Uporaba nevarnih snovi – tveganje zastrupitve zaradi napačne uporabe kemikalij in slabih varnostnih ukrepov.	Zagotovil bom, da bodo uporabniki seznanjeni z navodili in jih bodo upoštevali. Uporabniki bodo nosili ustrezno osebno varovalno opremo. Zagotovil bom upoštevanje dobrih higienskih navad (umivanje rok pred uporabo in po njej). Zagotovil bom, da bodo vse posode s kemikalijami ustrezno označene.

Otroci in varnost

Pazite na otroke in mlade osebe. Njihova zagnanost je velika, vendar pa so pri delu velikokrat premalo pazljivi ali premalo pozorni na nevarnosti in tveganja pri delu.

Pripravite seznam aktivnosti in povezanih nevarnosti, pri katerih obstaja tveganje za poškodbo ali okvaro zdravja otrok.

Primeri običajnih nezgod pri otrocih:

- padci s traktorjev ali prikolic,
- povozil jih je traktor ali stroj,
- utopitev v jaških za gnojnico-gnojevko, vodnih rezervoarjih/bazenih,
- ogroženost zaradi strupenih plinov (gnojnica - gnojevka)
- udarec vrat ob vetrovnih dnevih,
- stik z nevarnimi snovmi.

Otroci in varnost - primeri:

Nevarna aktivnost in z njo povezano tveganje	Kontrolni ukrepi
Splošne nevarnosti, povezane z velikim tveganjem pri kmečkih opravilih - priprava silaže, mešanje/ izpuščanje gnojevke itd. - otroci tvegajo, da jih bodo povozili stroji. Obstaja tudi nevarnost padca in utopitev v jaških/rezervoarjih za gnojnico - gnojevko.	1) Vsi pogodbeniki bodo obveščeni in opomnjeni, da se na kmetiji nahajajo otroci.
	2) Otrokom med potekom tveganih postopkov ni dovoljeno zadrževanje na dvorišču.
	3) Zagotovil bom, da bodo pokrovi vstopnih jaškov za gnojnico - gnojevko ponovno nameščeni takoj po uporabi ali če aktivnost ne bo nadzorovana.

Druga področja in nevarne aktivnosti

Morda obstajajo tudi druge aktivnosti, s katerimi se v predhodnem besedilu nismo ukvarjali. Podrobno opredelite ukrepe v zvezi z obiskovalci in kršitelji prepovedi prehoda tujega zemljišča. Določite ukrepe glede nezgod in določite postopke v nujnih primerih, v primeru požara itd.

Druga področja in nevarne aktivnosti

Nevarna aktivnost in z njo povezano tveganje	Kontrolni ukrepi
Zapuščanje razmočenih njiv in prehod na javno cestišče - veliko tveganje prometnih nesreč	Z javne ceste odstranite blato, ki ste ga nanесли z njive.

PRIMERI, NAVEDENI V TEH SMERNICAH, VAM BODO POMAGALI PRI PISANJU IZJAVE O VARNOSTI Z OCENO TVEGANJA.

VIRI:

1. Health and Safety Authority, Guidelines on the preparation of a safety statement for a farm, HSA, Dublin, 2002
2. Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 56/99 in 64/01)
3. Pravilnik o načinu izdelave izjave o varnosti z oceno tveganja (Uradni list RS, št. 30/00)

Založilo:

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

Tisk:

Present d.o.o., Ljubljana

Fotografija na naslovnici:

Foto – FOTO SPRING

ISBN 961-6471-11-2

9 789616 471114 >

